

FAKULTÁCIÓS OKTATÁS BEINDÍTÁSA ÉS JELENLEGI HELYZETE

A képzési forma beindítására 1997. évben került sor, amikor együttműködési megállapodás keretében kötelezettséget vállalt a fiatalok felkészítésére a Pécsi Határőr Igazgatóság Igazgatója, valamint a Mohácsi Radnóti Miklós Szakközépiskola és Szakiskola Igazgatója.

A megállapodásban az iskola igazgatója vállalta, hogy évente egy középiskolai osztály esetében az alapképzés mellett az iskola pedagógia programjában és a helyi tantervben szereplő határrendész szakmai előkészítő oktatás is fog folyni. Az igazgatóság igazgatója pedig kötelezettséget vállalt arra, hogy heti négy óra időtartamban az állományba tartozó szaktisztek fogják a felkészítést végrehajtani.

A fakultációs oktatás beindításának célja kettős volt, egyrészt azt a célt szolgálta, hogy a fiatalok kedvet kapjanak arra, hogy a Határőrségnél teljesítsenek szolgálatot a középiskola elvégzését követően és a felkészítés megalapozza a határrendész szakmai képzést, másrészt pedig olyan ismeretekhez jussanak, melyeket a polgári életben hasznosítani tudnak saját boldogulásuk, illetve a szűkebb környezetük terén, vagyis ún. bűnmegelőzési célt is betöltött a felkészítés. Ezeknek a céloknek a megvalósítása vezérelt bennünket szervezőket, az oktatókat ismeretanyag, a képzési tematika összeállításánál.

A minél szélesebb körű ismeret átadása érdekében az alábbi témakörök feldolgozását terveztük be:

- általános katonai ismeretek
- jogi alapismeretek
- rendészeti ismeretek
- határőrizeti ismeretek
- határforgalmi ismeretek

Mivel az oktatás csak a harmadik és negyedik évfolyamra lett tervezve, így az első két évben az ún. kidolgozói munka folyt.

A fakultációs oktatás témakörei központilag nem kerültek egységesítésre és kiadásra, így az igazgatóság akkori Oktatási Központja állományába tartozó, e feladatkörrel megbízott személy szubjektumára volt bízva, hogy milyen tartalommal tölti fel a két éves felkészítést.

A képzés tervezésével, szervezésével és felügyeletével kapcsolatos feladatok az igazgatóságon rám hárultak, mint az Oktatási Központ kiemelt főelőadójára.

A témák összeállításánál arra törekedtem, hogy az un. száraz tantermi foglalkozásokat, kicsit pihentetőbb és talán nagyobb érdeklődést kiváltó gyakorlati foglalkozásokkal fűszerezem. Ezt alapul véve, pl. az általános katonai ismeretek oktatásakor fegyverbemutatót tartottunk a rendszeresített fegyverekből, ezen kívül kispuska lövészetet szerveztünk a tanulók részére. A határőrizeti, illetve a határforgalmi ismeretek oktatásakor az akkori határőrizeti, határforgalmi kirendeltségeken volt lehetőségük arra, hogy az elméletben megszerzett ismeret gyakorlati életben történő végrehajtását is tanulmányozhassák.

A tanulók körében nagy érdeklődést váltottak ki a gyakorlati órák és ez is elősegítette, hogy fegyelmezetten, odafigyelve vettek részt a fakultációs órákon.

Időközben 1998. évben a Pécsváradi II. Béla Szakközépiskola és Gimnáziummal is megállapodás került aláírásra, ugyan olyan tartalommal, mint előző évben a Radnóti Miklós Szakközépiskolával. A konkrét felkészítés Pécsváradon 2000. évben indult be és itt már hasznosítani tudtuk az előző évben Mohácson megszerzett ismereteket, amire szükség is volt, mert egyikünk sem rendelkezett (mármint az órákat tartó kollégák) pedagógiai szakmai ismeretekkel a középiskolás korú fiatalok oktatása terén. Ez néha a fegyelmezésben jelentett problémát, mert hamar rá kellett ébrednünk, hogy se a rendfokozat, se a beosztás nem hatja meg a tanulókat. Más módszereket kellett alkalmaznunk a rend fenntartása érdekében, mintha a saját állomány részére tartottuk volna a foglalkozást. Példaként említhető, hogy a felkészítés során volt olyan kolléga, aki miután már többször hangot adott felháborodásának, hogy nem eléggé aktív az osztály és inkább egymást szórakoztatják, mintsem az ő előadására figyelnének, felelőtlen kijelentést tett – bízva abban, hogy nem meri megtenni senki – miszerint akit nem érdekel a téma, fogja a felszerelését és menjen el. Legnagyobb megdöbbenésére „szót fogadtak” a tanulók és egyedül maradt a teremben. Ő a továbbiakban nem vett részt a felkészítésben. Persze ez egyedi eset volt és egyáltalán nem jellemző, hogy nem tudnánk lekötni a fiatalok figyelmét és csak az állandó fegyelmezéssel kellene foglalkoznunk.

Visszatérve a felkészítésre elmondható, hogy azon kívül, hogy az iskolák vállalták az osztályok beindítását, a fiatalok fizikai erőnlétének javítására is kiemelt figyelmet fordítanak. Sokkal szigorúbbak és erőteljesebbek a testnevelés órák, törekednek arra, hogy a felvételi eljárás során a jelentkezők megfeleljenek az előírt követelményeknek, fizikai erőnlétük biztosítsa a hivatásos állománnyal szembeni szigorú elvárásokat.

A szigorúbb felkészítésnek és a közös munkának is az eredménye, hogy a 2004-ig megtartásra került határrendész fakultációs versenyeken mindkét iskola csapata kiemelkedő eredményt ért el. A versenyek történetében a 2004. év kivételével (ahol a pécsváradi iskola összetettben csak második lett) felváltva hozták el iskoláink a legeredményesebb iskola címmel járó vándorkupát. Ez úgy érzem büszkeséggel tölthet el bennünket, hisz ezeken a versenyeken közel húsz iskola tanulóit vettek részt és éveken keresztül sikerült az élmezőnyben maradnunk.

Sajnos a jelenlegi felkészítést felügyelő Oktatási Főigazgatóság teljesen átdolgozta a korábbi versenyrendszert, ahol az elméleti ismereteken kívül a fizikai állóképesség, az ügyesség is helyet kapott és új alapokra helyezve – bennünket szervezőket, oktatókat kihagyva – írja ki a fakultációs versenyeket. Így a felkészítésből, valamint a versenyen való részvételből is kizárásra kerültünk.

Ha már áttértem napjainkra, akkor pár gondolat erejéig célszerű a jelenlegi helyzettel, vagyis a 2003/2004. tanévtől bevezetett „Belügyi rendészeti ismeretek” tantárgy fakultációs keretek közötti oktatásával folytatni.

Először is nézzük meg, mi indokolta és mi tette szükségessé a két különböző (rendőri pályára orientáló, illetve a határrendész) fakultációs felkészítés egybeolvasztását. Mielőtt ezt kifejténém – a korrektség elvén – meg kell említenem, hogy az 1992. évben az Országos Rendőr-főkapitányság kezdeményezésére a középiskolákban beindult a rendőri pályára orientáló képzés. Célja az volt, hogy javítsa a rendőri utánpótlás minőségét, elősegítve, hogy a jelentkezőkben mihamarabb alakuljon ki a rendőri pálya iránti elkötelezettség, a középiskolák adjanak megfelelő ismereteket a rendőri hivatásról, fejlesszék a pályához szükséges készségeket, képességeket. Vagyis a rendőrség jóval előbb felismerte ezen képzési forma szükségességét és előnyét, mint a Határőrség. Persze ebben a feladatrendszer és a létszámgény is szerepet játszott.

Elmondható, hogy mindkét fakultációs képzés nagy népszerűségnek örvendett a középiskolákban, aminek eredményeként negyvenhárom iskolában folyt rendőri és tizennyolc iskolában határrendész képzés. Voltak olyan iskolák is, ahol párhuzamosan folyt a rendőri, illetve a határőri felkészítés, mint a mi esetünkben is.

A tanulók ösztönzése, érdekelté tétele érdekében, 1998. évtől lehetőség adódott – akkreditálás nélkül, egyedi engedéllyel – a fakultációs ismeretek ötödik (kötelezően választható) érettségi tárgyként való szerepeltetésére. Azonban ez a lehetőség 2004. évben bezárult és ha nem kerül sor a tananyag akkreditálására a későbbiekben nem lett volna lehetőség érettségi tárgyként való szerepeltetésére és plusz pontként való elismertetésére a továbbtanulás terén. Indokoltá vált tehát a kétféle képzés egységessé tétele a Belügyminisztérium irányítása alatt, egyrészt azért, mert két különálló tantárgyként nem volt mód az akkreditálásra, másrészt a rendőri és a határrendészeti szakképzés egybeolvasztására – az átjárhatóság biztosítására – kezdődtek meg az előkészületek a rendészeti szakközépiskolákban.

A kidolgozói munkák 2001-ben indultak be, melynek eredményeként a belügyi rendészeti ismeretek tantárgy beillesztésre került az iskolák kerettanterveibe és a 2005. évi érettségi vizsgaidőszakra az akkreditálása is megtörtént. Vagyis elhárult az akadály az elől, hogy a tanulók választható tantárgyként hivatalosan is érettségit tegyenek a rendészeti ismeretekből. Mint már az előzőekben leírtam az új, most már egységbe ötvözött tantárgyból a felkészítést a 2003-2004. tanévben kezdtük el. A képzéssel szemben új célkitűzés lett megfogalmazva, miszerint erősíteni kell a tanulók motivációját a belügyi rendészeti pályák iránt, fel kell készíteni őket a középszintű szóbeli érettségi vizsgára, meg

kell alapozni a szakirányú továbbtanulást (rendészeti szakközépiskolák, Rendőrtiszti Főiskola), illetve elő kell segíteni a későbbi munkába állást.

A képzés tematikájának összeállításánál segítségünkre volt a tiszaföldvári Hajnóczy József Gimnázium, Humán Szakközépiskola által elkészített középiskolai program, mely a tantárgy akkreditálásának alapja is volt. Ebben a programban konkrétan meghatározásra került, hogy a 11. évfolyamban 111 órát, a 12. évfolyamban pedig 96 órát kell fordítani a belügyi rendészeti ismeretek oktatására, heti 3 órában.

A leírt témakörök alapján osztottuk fel egymás között a rendőrséggel, illetve a katasztrófavédelemmel, hogy ki hány óra felkészítést tart. A szervek közötti megfelelő együttműködésnek köszönhetően szinte zökkenőmentesen sikerült az átállást végrehajtani és a tantárgy oktatását beindítani.

Függetlenül attól, hogy szükséges volt a fakultációs képzés összevonása, a kétéves oktatói tapasztalat alapján azt a következtetést tudom levonni, hogy sokkal nehezebb a tanulók figyelmét felkelteni, motiválni őket az oktatandó témák iránt, mint korábban. Ennek egyik oka – megítélésem szerint -, hogy a korábbi gyakorlati foglalkozások óraszámát csökkenteni kellett a kötött program, az előírt követelmények teljesítése érdekében, a másik pedig az, hogy megoszlanak a tanulók a téren, hogy melyik rendvédelmi szervnél látnak lehetőséget az elhelyezkedésre a végzést követően és ennek következtében a másik szervezet által oktatott témákra nem fordítanak kellő figyelmet, feleslegesnek ítélik meg a tananyag leadását. Ez kissé visszaveti az oktatók felkészítő tevékenységét is.

Ugyancsak negatív hatása van – a határrendészeti témák iránt – a médiában megjelenő, a Határőrséget érintő átszervezésekről, létszám leépítésekről szóló híradásoknak. Még ha a tanuló érdeklődne is a határőri pálya iránt, a család, a szülők igyekeznek lebeszélni őket a munkahely, elhelyezkedés bizonytalansága miatt. Ilyen körülmények között nehéz őket ösztönözni, a maximális odafigyelésre, a tananyag minél jobb színvonalú elsajátítására.

Ennek ellenére, úgy érzem, hogy valamennyien (oktató kollégák) arra törekszünk, hogy a felkészítéssel szembeni célkitűzéseket elérjük, illetve elérjük a tanulók és ezzel biztosítani tudjuk a rendvédelmi szervek hivatásos állományának utánpótlását.

Az új rendszer bevezetésével egyidejűleg az oktatást felvállaló iskolák száma is gyarapodott környezetünkben, 2003-tól a Gandhi Közalapítványi Iskolában Pécsen, 2004-től pedig a komlói Nagy László Gimnáziumban kezdtük el a fakultációs képzést. Így napjainkban négy középiskolában folytatjuk a fakultációs oktatást.

Nem tisztem és ennek az írásnak nem is feladata, hogy a felkészítés eredményességét, hasznosságát vizsgálja, de azért gondolatébresztés céljából kigyűjtöttem, hogy az iskolákban egy adott tanévben hány tanuló végzett a fakultációs osztályban és azok közül hányan lettek határőrök, vagy hányan tanulnak jelenleg ezen a szakon:

1. Radnóti Miklós Középiskola és Szakiskola Mohács

Tanév	Létszám	Tovább tanult	%
2000/2001.	8 fő	1 fő	12,5
2001/2002.	10 fő	4 fő	40,0
2002/2003.	15 fő	3 fő	20,0
2003/2004.	19 fő	1 fő	5,2
2004/2005.	14 fő	3 fő	21,4*
Összesen:	66 fő	12 fő	18,1

2. II. Béla Szakközépiskola és Gimnázium Pécsvárad

Tanév	Létszám	Tovább tanult	%
2001/2002.	13 fő	- fő	-
2002/2003.	26 fő	6 fő	23,0
2003/2004.	25 fő	6 fő	24,0
2004/2005.	43 fő	3 fő	6,0 ³⁶
Összesen:	107 fő	15 fő	14,0

3. Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium Pécs

Tanév	Létszám	Tovább tanult	%
2004/2005.	2 fő	- fő	- ³⁷

4. Nagy László Gimnázium, Szakközépiskola és Szakiskola Komló

2006. évben fog végezni az első osztály.

A számadatokhoz annyit szeretnék hozzáfűzni, hogy sokkal többen jelentkeztek, mint amennyien a későbbiekben tovább tanulhattak. Ez abból adódott, hogy amikor a középiskolákban felvételre kerültek se pszichológiai-, se

³⁶ Megjegyzés: Nincs adat róla, hogy rendőrként hányan tanulnak tovább.

³⁷ Megjegyzés: Nincs adat róla, hogy rendőrként hányan tanulnak tovább.

egészségügyi (BM eü. alkalmasság) szűrés nem volt és a tanulók, valamint a hozzátartozók előélete se került ellenőrzésre, mert a jogszabályok ezt nem is teszik lehetővé. Azonban miután beadták a jelentkezési lapjukat a továbbtanulás céljából, a fentiekben leírt alkalmassági vizsgálatok és ellenőrzések megtörténtek és hiába tanultak becsületesen és készültek a határőri hivatásra, hiába vettek részt versenyeken és értek el szép eredményeket sokan alkalmatlanná váltak a rendvédelmi szerveknél történő beosztásra.

Talán az eredményeink is javulnának és a fiatalok életében se okoznánk törést, kudarcot, ha korábban lehetne a vizsgálatokat, ellenőrzéseket elvégezni.